

Självständigt arbete (15 hp)

Författare		Program/Kurs	
Jonathan Isaksson		OP SA 16-19	
Handledare		Antal ord: 11990	
Kristin Ljungkvist	Beteckning	Kurskod	
		1OP415	
INVASIONEN AV KRIM – ETT SÅRBARHETSFÖNSTER En teorikonsumerande fallstudie över Rysslands beslut att invadera Krim			
<u>ABSTRACT:</u> After a period of political unrest in Ukraine in late 2013 and the beginning of 2014, the so called Euromaidan movement, Russia decided to invade and late annex the Crimea. The act changed the conception of both European and world security and has opened up for scholarly debate on why Russia chose to make this move. The purpose of this study is to bring a new perspective on the underlying reasons behind the invasion with the help of Van Evera's window theory. The theory's hypothesis states that war is more likely if and when the relative power between states fluctuates sharply and the theory aims to examine <i>if</i> and <i>how</i> windows caused by this fluctuation are the causes of war. The result shows that a shift in power has taken place between Russia and the west and that different types of windows has forced Russia into a state where they saw preventive war as the only choice if they wanted to keep their control over the Crimea. The window theory has given a new perspective on the underlying reasons for Russia's invasion and the purpose of this study is therefor considered to be fulfilled.			
<u>Nyckelord:</u> <i>Ryssland, Krim, Van Evera, Fönsterteori, Fönster, Effekter.</i>			

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	3
1.1 PROBLEMFÖRMULERING	3
1.2 FORSKNINGSÖVERSIKT.....	4
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING.....	7
1.4 AVGRÄNSNINGAR.....	7
1.5 DISPOSITION	7
2. TEORI.....	9
2.1 FÖNSTERTEORI	9
2.1.1 Olika typer av fönster	10
2.1.2 Olika effekter av fönster.....	11
2.1.3 Van Everas operationalisering	13
2.2 TEORIDISKUSSION	16
3. METOD.....	17
3.1 FORSKNINGSDESIGN.....	17
3.2 MATERIAL OCH KÄLLKRITIK.....	18
3.3 OPERATIONALISERING	20
3.3.1 Typer av fönster	21
3.3.2 Effekter.....	21
3.3.3 Frågeställningar för resultatredovisning	22
3.4 METODDISKUSSION	23
3.5 FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	23
4. ANALYS OCH RESULTAT	24
4.1 ANALYS	24
4.2 RESULTAT.....	32
4.2.1 Svar på frågeställningar	32
4.2.2 Slutsatser	33
5. AVSLUTNING	34
5.1 SVAR PÅ FORSKNINGSFRÅGA	34
5.2 AVSLUTANDE DISKUSSION	34
5.3 VIDARE FORSKNING	35
5.4 RELEVANS FÖR PROFESSIONEN	35
LITTERATUR OCH REFERENSFÖRTECKNING	36
ARTIKLAR	36
LITTERATUR	37
HEMSIDOR.....	38

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Stora delar av världen var förvånade när Ryssland invaderade och senare annekterade Krim i början av 2014. Efter diverse politiska oroligheter i Ukraina under 2013 och tidigt 2014, bland annat avsättandet av den tidigare pro-ryska presidenten Viktor Yanukovych, i samband med den så kallade Euromajdanrörelsen, valde Ryssland att plötsligt invadera Krim.¹ Även om invasionen kan ses som en oplanerad reaktion på händelserna i Ukraina så finns det indikatorer på att Ryssland planerat en eventuell invasion redan sedan tidigare och att Euromajdanrörelsen var händelsen som initierade invasionen.²

Rysslands invasion av Krim har skakat om säkerhetsläget i både Europa och övriga världen samt öppnat upp för en debatt hos forskare om varför Ryssland valde att invadera halvön. Eftersom de invaderade ett annat lands territorium kan det ses som en typ av krigsförklaring - om än inte en officiell sådan från rysk sida - och utifrån premissen att det var en typ av krigshandling så torde det vara intressant att analysera händelsen utifrån teori som behandlar ämnet om varför krig sker. Därför väcktes ett intresse för vidare forskning på varför Ryssland valde att annektera Krim.

Det finns mycket forskning som ger diverse olika förklaringar till varför Ryssland valde att invadera och senare annektera Krim. De vanligaste förklaringarna av agerandet är geopolitiska skäl och mål, försvaret av den ryska identiteten samt ett fokusskifte från inhemska problem till utländska.³ Flera av forskarnas teoretiska syn på säkerhetsstrategi utgår från den neo-realistiska synen (även kallad strukturell realism) på internationella relationer,⁴ men det finns även förklaringar som grundar sig i psykologiska teoretiska perspektiv samt utifrån teori om

¹ Ambrosio, Thomas. "The Rhetoric of Irredentism: The Russian Federation's Perception Management Campaign and the Annexation of Crimea." *Small Wars & Insurgencies*. Vol. 27. No. 3 (2016): 467-90. DOI: 10.1080/09592318.2016.1151653. s.470-471; Biersack, John, and O'Lear, Shannon. "The Geopolitics of Russia's Annexation of Crimea: Narratives, Identity, Silences, and Energy." *Eurasian Geography and Economics*. Vol. 55. No. 3. (2014): 1-23. DOI: 10.1080/15387216.2014.985241. s.248-250; Kofman, Michael, Migacheva, Katya, Nichiporuk, Brian, Radin, Andrew, Tkacheva, Olesy och Oberholzer, Jenny. Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine, RAND Corporation RR-1498-A. tillgänglig: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR1498.html, 2017. (Hämtad 2017-01-17). s.1.

² Yekaterina Kravtsova. "Observers Say Russia Had Crimea Plan for Years". *Moscow Times*. 26 mars 2014. <https://www.themoscowtimes.com/2014/03/26/observers-say-russia-had-crimea-plan-for-years-a33371> (Hämtad 2019-03-14); Kofman et al. (2017). s.30.

³ Allison, Roy. "Russian 'deniable' Intervention in Ukraine: How and Why Russia Broke the Rules." *International Affairs*. Vol. 90. No. 6. (2014): 1255-297. DOI: 10.1111/1468-2346.12170. s.1268; Ambrosio (2014); Biersack, och O'Lear. (2014).

⁴ Allison (2014); Ambrosio (2016); Biersack & O'Lear (2014).

strategi kontra politik.⁵ Det finns även delar av forskningen som förklarar hur olika händelser har gett Ryssland en tillfällig möjlighet, eller ett tillfälligt fönster, att invadera Ukraina.⁶ Det görs dock ingen djupdykning inom ämnet gällande hur stor inverkan tillfälliga fönster har haft på Rysslands val att invadera, något som den här undersökningen därför vill titta närmre på.

I sin bok *Causes of War – Power and the Roots of Conflict* lyfter Stephen Van Evera fram en hypotes om att krig är mer troligt när den relativa makten mellan stater växlar kraftigt.⁷ Han testar denna hypotes med en fönsterteori som han utvecklat, som kan ge förklaringar på hur olika fönster ökar sannolikheten för ett krigsutbrott. Han menar att fönsterteorin kan förklara både *om* och *hur* fönster orsakat ett krigsutbrott och att en avsaknad av ett eller flera fönster vid en viss tidpunkt skulle resultera i att vissa krig inte skett.⁸ En analys av konflikten mellan Ukraina och Ryssland utifrån en sådan hypotes skulle kunna förklara hur en rad händelser fick Ryssland att uppleva sig bli svagare relativt väst (NATO) och *på grund av* olika fönster valde Ryssland att invadera och annektera Krimhalvön i syfte att försöka stoppa maktskiftet och bibehålla kontrollen över Krimhalvön.

1.2 Forskningsöversikt

Först följer en kort redovisning gällande hur forskningen ser på vilken sida (Ryssland eller västvärlden) som varit ansvarig för att konflikten till slut skedde. Därefter behandlar resterande stycken de olika förklaringar som råder i forskningsdebatten gällande varför Ryssland valde att invadera Krim.

Vissa menar att den bakomliggande anledningen till att Ryssland till slut valt att invadera Krim har med NATO:s expanderings österut, som dem bedrivit sedan det kalla krigets slut.⁹ Expanseringen har tvingat Ryssland att flera gånger reagera på västvärldens aggressiva beteende för att skydda sin egen säkerhet och bibehålla sin ”buffertzona” mot NATO. Coyle menar istället att Ryssland varit den aggressiva parten eftersom dem har brutit mot internationell lag

⁵ Forsberg, Tuomas, and Pursiainen, Christer. "The Psychological Dimension of Russian Foreign Policy: Putin and the Annexation of Crimea." *Global Society*. vol. 31 no. 2. (2017): 220-244. DOI: 10.1080/13600826.2016.1274963; Milevski, Lukas. "Strategy Versus Statecraft in Crimea." *Parameters*. Vol. 44. No. 2. (2014): 23-33.

⁶ Allison. (2014). s.1258; Kofman et al. (2017). s.19; Biersack och O’Lear. (2014). s.248; Forsberg och Pursiainen. (2017). s.229.

⁷ Van Evera, Stephen. *Causes of War: Power and the Roots of Conflict*. Cornell University Press. Ithaca. NY. 1999. S.73, 87-88.

⁸ Van Evera. *Causes of War*. s.74, 93-94.

⁹ Sakwa, Richard. *Frontline Ukraine: crisis in the borderlands*. I.B. Tauris. London. 2015. s.4-5; Smith, Nicholas R. *EU-Russian relations and the Ukraine crisis*. Edward Elgar Publishing. Cheltenham, UK. 2016. s.11

i och med den illegala invasionen av Krim. En tredje syn är att båda sidor i konflikten bidragit till att invasionen till slut var ett faktum. Dels anses det vara en produkt av flera olika typer av misstag begångna av båda sidor¹⁰ och dels anses det vara en delad syn mellan Ryssland och väst gällande vad som skapar stabilitet och säkerhet i världen, där Ryssland lägger stor vikt vid geopolitisk kontroll, medan väst är mer liberal i sin syn.¹¹ Sammanfattat råder därmed ingen enad syn på vilken sida som är ansvarig, vilket gör konflikten väldigt komplex.

Ambrosio samt Biersack och O’Lear argumenterar för att försvaret av den ryska nationens identitet och dess befolkning varit en bidragande faktor till Rysslands agerande.¹² Ryssland menar att Krim historiskt är ryskt och att den ryska befolkningen som bor i Krim behöver räddas från olika mer eller mindre påhittade hot.¹³ Den synen på Rysslands agerande bidrar med förståelse för de historiska anknytningar Ryssland och Ukraina har med varandra och hur Ryssland kan nyttja den ryska minoriteten i Krim för att försöka berättiga sitt agerande.

Nästa argument för varför Ryssland agerade som de gjorde lyfter Allison fram i sin artikel, där han argumenterar för att Rysslands agerande i huvudsak grundade sig i geopolitiska skäl och mål, tillsammans med ett syfte att stärka det inhemska politiska förtroendet genom att lyckas med annekteringen.¹⁴ Efter att Ukraina bytt ut den tidigare pro-ryska presidenten mot en mer västvänlig uppstod en rädsla för att NATO och västvärlden kunde närma sig den ryska gränsen, vilket bidrog till Rysslands val att säkra Krim. Dessutom är halvön en viktig strategisk punkt, vilket enligt Allison också bidrog till agerandet.¹⁵

Biersack och O’Lear argumenterar också för att geopolitiska skäl spelat in i Rysslands agerande, men lyfter även fram energifrågan, närmare bestämt utvinning och försäljning av gas, som en bidragande faktor. De menar att Ryssland ville skifta försäljningen av gas från Europa till Kina och kunde använda annekteringen av Krim och den därmed försämrade relationen med Ukraina och Europa som ett legitimt argument för skiftet.¹⁶

¹⁰ Wood, Elizabeth A., Pomeranz, William E., Merry, E. Wayne & Trudolyubov, Maxim. *Roots of Russia’s War in Ukraine*. Woodrow Wilson Center Press. Washington, D.C. 2016.

¹¹ Wolff, Andrew T. ”The Future of NATO Enlargement after the Ukraine Crisis.” *International Affairs*. Vol. 91. No. 5 (2015): 1103-1121. s.1103-1104.

¹² Ambrosio. (2016). s.482; Biersack och O’Lear. (2014). s.263.

¹³ Biersack och O’Lear. (2014). s.263.

¹⁴ Allison. (2014). s.1295-1296.

¹⁵ Ibid. s.1295-1296.

¹⁶ Biersack och O’Lear. (2014). s.263.

Nästa förklaringsmodell bidrar Milevski med. Han förklarar i sin artikel att Ryssland nyttjat strategi i form av militärt våld, medan väst försökt bemöta situationen med olika politiska medel.¹⁷ Hans resultat visar att strategi i den bemärkelsen alltid trumfar politik kortsiktigt, eftersom det är omöjligt att med politiska medel stoppa någon som redan bestämt sig för att nyttja militärt våld.

Tillsammans med andra bakomliggande anledningar, såsom geopolitiska, kan Milevskis teoretiska synvinkel – strategi kontra politik – bidra till ytterligare förståelse för varför Ryssland valde att invadera Krim vid den tidpunkten; en förståelse i form av att Ryssland visste, eller åtminstone chansade på att Ukraina och EU/NATO inte skulle besvara deras militära våld med samma metod och att de därför skulle lyckas med invasionen.

Forsberg och Pursiainen analyserar annekteringen av Krim ur en helt annan synvinkel, nämligen genom att försöka hitta förklaringar till Rysslands agerande utifrån psykologisk teori. De menar att bland annat personlighetstyper och gruppdynamik hos ryska politiker och beslutsfattare har spelat in i Rysslands benägenhet att ta risker.¹⁸

Genom att de har analyserat diskursen ur en psykologisk teoretisk synvinkel bidrar deras forskning till ökad förståelse för hur och varför Putin i synnerhet, men även övriga ryska politiker, valde att agera som de gjorde i Krimfallet.¹⁹

På grund av avsättandet av den pro-ryske presidenten under Euromajdanrörelsen tidigt 2014 så var det politiska läget i Ukraina minst sagt instabilt, där det bland annat fanns osäkerheter gällande hos vem den ukrainska militärens lojalitet låg. Vissa argumenterar för att instabiliteten gav Ryssland en möjlighet att annektera Krim, eftersom Ukraina inte skulle lyckas besvara agerandet innan det var för sent.²⁰ Andra lyfter snarare fram det som en reaktion för att stoppa Ukraina från att fortsätta närma sig EU och NATO.²¹

Oavsett anledning lyfter båda sidor upp en intressant punkt i fallet, nämligen att olika händelser kan ha påverkat Ryssland till att invadera vid en tidpunkt som visat sig gynnsam just då. Skulle de ha låtit Ukraina stabilisera sig efter Euromaidanrörelsen så kanske den ukrainska

¹⁷ Milevski. (2014). s.32.

¹⁸ Forsberg och Pursiainen. (2017). s.243.

¹⁹ Ibid. s.242-243.

²⁰ Allison, (2014). s.1258; Kofman et al. (2017). s.19.

²¹ Biersack och O'Lear. (2014). s.248-249; Forsberg och Pursiainen. (2017). s.229.

regeringen skulle hunnit få kontroll över militären och därmed kunnat svara på invasionen av Krim, istället för att stå passiva.

Sammanfattning och forskningslucka

I forskningsöversikten beskrivs en mängd tidigare forskning som förklarar anledningar för varför Ryssland invaderade Krim, där några beskriver hur Euromajdanrörelsen och dess konsekvenser sågs som ett möjlighetsfönster som initierade invasionen, om än med olika bakomliggande orsaker till varför. Det som skulle kunna utvecklas gällande hur olika fönster bidragit till Rysslands agerande är att bearbeta händelsen utifrån en teori som djupgående analyserar hur stor inverkan olika fönster har och huruvida en avsaknad av dessa fönster skulle kunna leda till att invasionen inte skett över huvud taget. Van Everas fönsterteori bör passa väldigt bra för det. Genom att nyttja en teori som förklarar hur olika krig uppstår, som fönsterteorin gör, bör det kunna bidra med nya perspektiv på fallet.

1.3 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att med hjälp av Van Everas fönsterteori visa nya perspektiv på de bakomliggande anledningarna till Rysslands invasion av Krim samt få en förståelse för *om* och *hur* olika fönster var anledningen till att invasionen skedde.

Frågeställningen i undersökningen är följande:

Hur kan Rysslands beslut att invadera Krim förstås utifrån Van Everas fönsterteori?

1.4 Avgränsningar

I den valda empirin (som redovisas senare i metodkapitlet) finns en enad bild om när konflikten börjat växa fram. Utifrån detta kommer avgränsningen i tid ske med början vid 1990, under perioden när Sovjetunionen föll. Därefter kommer fallet sträcka sig fram till dess att invasionen av Krim sker 2014. Någon analys av invasionen i sig kommer inte ske, då syftet är att undersöka de bakomliggande anledningarna, varför skäl saknas att fördjupa sig i invasionen som sådan.

1.5 Disposition

Kapitel 1, *Inledning*, börjar med att presentera problemformuleringen inom ämnet. Sedan beskrivs tidigare forskning på området, vilket mynnar ut i en forskningslucka, uppsatsens syfte och frågeställning. Vidare presenteras även uppsatsens avgränsningar här.

Kapitel 2, *Teori*, presenterar den teori som valts för undersökningen. Teorin förklaras utförligt och med detaljrikedom i syfte att ge läsaren en god förståelse för teorins uppbyggnad och funktion. Kapitlet avslutas med en teoridiskussion.

Kapitel 3, *Metod*, beskriver den valda metoden. I kapitlet presenteras även vald empiri och de källkritiska ställningstaganden som gjorts. Sedan presenteras operationaliseringen. Slutligen presenteras en metoddiskussion och en redovisning för forskningsetiska överväganden.

Kapitel 4, *Analys*, beskriver inledningsvis i detalj hur analysen kommer genomföras, för att därefter ta vid analysarbetet. När analysen är genomförd följer en resultatdel, där operationaliserade frågeställningar besvaras och slutsatser kring dessa dras.

Kapitel 5, *Avslutning*, svarar inledningsvis på forskningsfrågan, för att sedan gå vidare till en avslutande diskussion. Slutligen presenteras alternativ för vidare forskning samt undersökningens relevans för officersprofessionen.

2. Teori

2.1 Fönsterteori

I sin bok *Causes of War – Power and the Roots of Conflict* presenterar Stephen Van Evera en hypotes om att krig är mer troligt när den relativa makten mellan stater växlar kraftigt.²²

Maktskiftet öppnar upp olika typer av fönster som i sin tur skapar incitament hos staten vars makt håller på att minska att starta ett preventivt krig i syfte att undvika ett krig senare, under sämre förutsättningar. Den växande staten vill istället undvika ett krig fram tills efter maktskiftet.²³

Innan 1980-talet lyftes fönster fram som en bidragande orsak till att preventiva krig startade, men inte som huvudorsaken till kriget i sig. Van Evera argumenterar för att fönster är en stark orsak till krig; att det är *på grund av* olika sorters fönster som stater väljer att starta krig och att en avsaknad av dessa fönster skulle leda till att kriget inte skett.²⁴

För att bevisa sin hypotes har han skapat en teori som beskriver hur olika typer av fönster ökar sannolikheten, eller risken för att en stat startar krig.²⁵ Van Evera menar att när ett fönster uppenbarar sig kommer stater välja att hantera fönstret olika. Han kallar sådana val för effekter. Han har identifierat sju sådana effekter som var och en ökar risken för ett krigsutbrott.²⁶ Med hjälp av hans teori kan ett svar ges på *om* och *hur* olika fönster leder till krig.²⁷

Nedan presenteras en tabell över teorin. Tabellen visar hur ett fönster leder till effekterna (i tabellen står det *explanation*, men innebär samma), som alla i slutändan leder till krig.²⁸

²² Van Evera. *Causes of War*. s.73.

²³ Ibid. s.73.

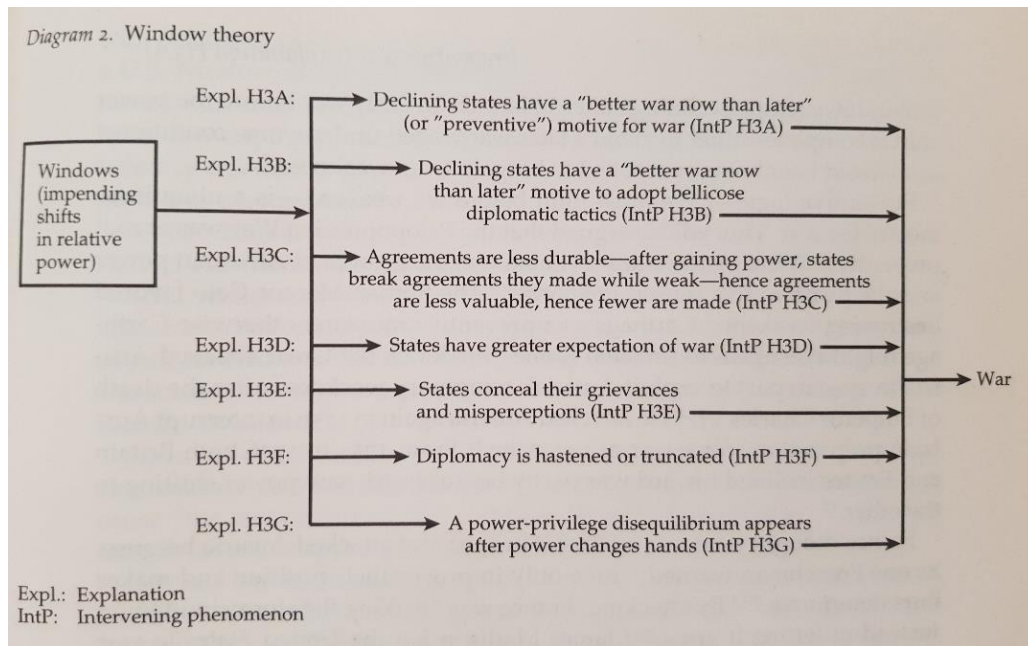
²⁴ Ibid. s.73-74, 94.

²⁵ Ibid. s.73-75.

²⁶ Ibid. s.75.

²⁷ Ibid. s.87-88.

²⁸ Ibid. s.75.

Figur 1.²⁹

2.1.1 Olika typer av fönster

Som tidigare nämnt menar Van Evera att fönster uppenbarar sig när maktbalansen mellan stater skiftar kraftigt. Fönsterna kan dock se olika ut och delas därför in i tre olika dimensioner (eller typer).³⁰

Möjlighetsfönster kontra sårbarhetsfönster

Möjlighetsfönster innebär att en stats offensiva möjlighet kommer försvinna med tiden om de inte agerar, medan sårbarhetsfönster innebär att den defensiva sårbarheten växer med tiden. Ett enskilt fönster kan vara en kombination av båda dessa om den minskande staten förväntas falla från total dominans ner till en fullständig botten i maktbalansen.³¹

Långtidsfönster kontra korttidsfönster

Långtidsfönster uppstår vid långsamt förändrande trender i maktbalansen, till exempel vid olika former av ekonomisk eller militär uppbyggnad. Korttidsfönster uppstår istället vid snabba förändringar i maktbalansen, till exempel vid militära mobiliseringar och/eller upp- rustningar.³²

²⁹ Van Evera. *Causes of War*. s.75.

³⁰ Ibid. s.73-75.

³¹ Ibid. s.74.

³² Ibid. s.75.

Interna (militära och ekonomiska) kontra externa (diplomatiska) fönster

Fönster kan härstamma från inhemska (interna) förändringar hos en stat; till exempel ekonomiska förändringar, eller från diplomatiska (externa) förändringar; till exempel att en stat plötsligt går med i NATO och därmed blivit starkare relativt sin motpart.³³

2.1.2 Olika effekter av fönster

Som nämnt leder fönster till sju olika effekter som alla ökar risken för ett krigsutbrott. Nedan beskrivs samtliga effekter i detalj.

Preventivt krig (H3A)

Vi måste slåss innan vi försvagas är ett vanligt förekommande argument för preventiva krig. Fönster frestar en försvagande stat att vilja starta ett preventivt krig innan ett maktskifte relativt statens motståndare har skett. Ett exempel på det är när Japan 1941 valde att invadera USA, eftersom de såg att det fanns en möjlighet att vinna om de invaderade då, men att de skulle bli allt svagare relativt USA ju längre de väntade.³⁴

Krigisk diplomati (H3B)

Fönster leder till att länder som håller på att bli relativt svagare sin motpart ökar sitt risktagande avseende att starta krig och för därför en mer krigisk, risktagande diplomati.³⁵ Stater kan till och med välja att starta oönskade krig, då resultatet av att inte agera antagligen kommer bli ännu värre. Skillnaden mellan denna effekt och *preventivt krig* är alltså att denna handlar om att fönster skapar ett ökat risktagande som kan leda till krig snarare än att en stat startar ett krig på grund av att de ser hur möjligheten att vinna blir sämre med tiden.

Färre trovärdiga hot och erbjudanden, därmed färre fredliga lösningar (H3C)

Fönster leder till en minskad trovärdighet för hot och erbjudanden från andra stater, vilket leder till en rädsla för att motparten inte kommer att hålla sina tidigare löften efter att denne har blivit relativt starkare. Den försvagande staten kan inte lita på växande staters erbjudanden då den växande staten är medveten om att motparten inte kommer kunna få dem att genomdriva tidigare löften efter maktskiftet. Den försvagande statens hot blir också mindre trovärdiga, eftersom de inte kommer kunna fullfölja dem när maktskiftet skett. Därför minskar chansen för

³³ Van Evera. *Causes of War*. s.75.

³⁴ Ibid. s.76-78.

³⁵ Ibid. s.79.

fredliga lösningar.³⁶ Ett exempel är att Japan inte litade på olika överenskommelser som USA presenterade strax innan kriget, eftersom de var rädda för att USA skulle bryta dessa senare, när Japan blivit svagare.

Större förväntan att krig uppstår (H3D)

På grund av att olika fönster ökar risken för krig förstoras även risken som uppstår från krigsorsaker som katalyseras av olika förväntningar som finns av ett krig – såsom fördelarna med att agera först.³⁷ Med andra ord, om stat A ser en risk att stat B skulle genomföra en preventiv attack kommer A reagera på detta så tidigt som möjligt i syfte att få agera först. Ett exempel är att Ryssland valde att mobilisera 1914 på grund av att de förväntade sig att Tyskland skulle anfalla dem varför de inte ville riskera att vänta.³⁸ På så sätt leder dessa aktioner och reaktioner till att risken för krig ökar.

Döljande av missnöjen och missuppfattningar (H3E)

Stater som blir relativt starkare döljer sina missnöjen från andra stater på grund av rädslan för preventiva attacker. När en stat döljer sina missnöjen gentemot en annan stat omöjliggör det ett lösande av problemet, eftersom motparten inte känner till det vilket kommer att leda till krig. Hitler dölde sina aggressiva planer i början på 1930-talet i syfte att inte trigga en preventiv attack från någon av de allierade staterna, utan påstod istället att Tysklands mål var att säkra freden i världen.³⁹

Påskyndad eller stympad diplomati (H3F)

Fönster tvingar stater att stressa fram beslut på grund av rädslan att deras förhandlingskraft ska försvinna innan beslutet är tagit, vilket ökar risken för att dåliga och förhastade beslut tas och att bra beslut förbises. Ett exempel är hur Ryssland avbröt sina förhandlingar med Finland 1939 och istället valde att invadera, vilket startade det finska vinterkriget. Skulle Finland fått mer tid kanske de hade hunnit förstå att diverse eftergifter krävdes för att bibehålla freden, men eftersom Ryssland inte gav dem den tiden var kriget ett faktum.⁴⁰

³⁶ Van Evera. *Causes of War*. s.80.

³⁷ Ibid. s.81-82.

³⁸ Ibid. s.81-82.

³⁹ Ibid. s.83.

⁴⁰ Ibid. s.83-84.

Obalans mellan staters makt och privilegier (H3G)

Även maktskiftet som inledningsvis inte leder till krig kan göra det i slutändan, då det efter skiftet skapas en obalans gällande makt och privilegier mellan stater. Stater som blivit starkare relativt sin motståndare kan komma att kräva ändringar i maktbalansen som stämmer bättre överens med deras nya storlek, medan försvagade stater ofta nekar denna utjämning. Den konflikten kan leda till en konflikteskalering och senare krig. Ett exempel är att Tyskland strax innan första världskriget menade att deras imperium behövde växa för att stämma överens med deras makt, vilket inte alla stormakter höll med om och därmed lades grunden för kriget.⁴¹

Sammanfattning effekter

Effekterna är till del beroende av varandra, på så vis att de första två – *preventivt krig* och *krigisk diplomati* – i grunden påverkar den växande staten att behålla freden lika mycket som de påverkar den försvagande staten att starta ett krig, vilket därmed borde leda till att ett krig inte uppstår. Dock menar Van Evera att det är på grund av effekterna H3C-H3F som krig ändå uppstår, eftersom dessa på olika sätt försvårar samarbeten och öppna diskussioner mellan stater vilket gör det svårare att stoppa preventiva krig. Därmed kvarstår risken för krigsutbrott.⁴²

2.1.3 Van Everas operationalisering

För att testa sin teori har Van Evera tagit fram antaganden som ska svara på både *om* och *hur* fönster är förklaringen till krig. Han kallar dessa antaganden för förklarande förutsägelser, vilka grundar sig i de sju olika effekterna (H3A-H3G).⁴³

Syftet med att hans operationalisering beskrivs nedan är att den till stora delar kommer att användas i min egen operationalisering. Den behöver därför förklaras för en vidare förståelse av denna uppsats.

Förklarande förutsägelser

För att göra undersökningen mätbar har Van Evera operationaliserat de förklarande förutsägelserna och fått fram följande fyra antaganden, som senare omvandlas till frågeställningar som svaras på vid en resultatredovisning.⁴⁴

⁴¹ Van Evera. *Causes of War*. s.86

⁴² Ibid. s.75, 80

⁴³ Ibid. s.87-88

⁴⁴ Se tabell 1.

1. Effekterna H3A-H3F (preventivt krig, krigisk diplomati, misstro mot avtal, förväntningar utav krig, döljande av missnöjen och missuppfattningar samt påskyndad diplomati) kommer vara vanligare hos stater som står inför, eller tror sig stå inför större maktbalansskiften än andra stater. Effekt H3G (krav på en balans mellan privilegier och makt) kommer vara vanligare hos stater som nyligen ökat sin makt relativt andra stater.⁴⁵
2. Effekterna H3A-H3G kommer vara vanligare hos stater i perioder när stora eller flera fönster uppenbarar sig, eller verkar uppenbara sig, jämfört med andra perioder. Stater kommer att dölja sina missnöjen och missuppfattningar (H3E) medan deras makt ökar och vid zenit kommer de att överväga preventiva attacker och krigisk diplomati, de kommer att hysa misstro till avtal och försöka hastigt lösa diplomatiska beslut. Krav på att privilegier balanseras utefter en stats makt kommer framställas först efter ett maktskifte är genomfört.⁴⁶

Med andra ord menar Van Evera att jämförelser mellan stater (förutsägelse 1) och jämförelser av samma stater i olika perioder (förutsägelse 2) bör resultera i slutsatsen att samtliga sju effekter korrelerar med maktskiften (eller upplevda maktskiften) mellan stater.⁴⁷

3. En stats elit som förväntar sig ett stort skifte i deras relativa makt kommer beskriva politiska beslut eller händelser som innehåller effekter H3A-H3G som inbjudna eller nödvändiga på grund av ett förestående eller nyligen genomfört maktskifte. Ett exempel på detta är att politiker säger att ”vi borde anfälla nu, för att annars kommer de att anfälla oss senare, när vi är relativt svagare än dem”.⁴⁸
4. Politiker och beslutsfattare som tror att det finns stora och tydliga fönster kommer förespråka politiska beslut som innehåller effekter H3A-H3G mer, jämfört med politiker och beslutsfattare som tror fönsterna är mindre.⁴⁹

⁴⁵ Van Evera. *Causes of War*. s.88.

⁴⁶ Ibid. s.88.

⁴⁷ Ibid. s.88.

⁴⁸ Ibid. s.88.

⁴⁹ Ibid. s.88.

Van Everas frågeställningar

Van Evera omformulerar sedan de fyra ovanstående förutsägelserna till frågor som sedan besvaras i en resultatdel. Dessa står uppställda i en tabell där frågorna ställs och sedan följer svaren från respektive fall. Skulle det saknas något svar på någon av frågorna så lämnas rutan blank.

Van Evera menar att positiva svar på frågeställningarna visar på att fönster har påverkat en stat i en viss riktning och att ett krig startades. Men för att få svar på *hur mycket* fönster spelat roll jämförs svaren med tidigare forskning för att se huruvida fönsterteorin bringat nya svar jämfört med de förklaringar som redan finns. Beroende på hur många nya perspektiv som ges efter en analys med hjälp av fönsterteorin kan därmed svaret ges på *hur mycket* olika fönster spelat roll i att ett krig startats.⁵⁰

Tabellen i sin helhet (med samtliga tre fall Van Evera analyserat) återfinns i hans bok, nedan presenteras endast frågorna och svaren från ett av fallen, i syfte att få en förståelse för hur hans resultat presenteras.

	Prediction 1: Were intervening phenomena H3A-H3G present in above-normal amounts among states that faced or perceived large windows?	Prediction 2: Were intervening phenomena H3A-H3G more common in periods when windows were large and numerous, or were believed to be large and numerous?	Prediction 3: Did elites explain policies that embodied intervening phenomena H3A-H3G as invited or required by windows?	Prediction 4: Did policymakers who thought windows were large more strongly advocate policies that embodied intervening phenomena H3A-H3G than other policymakers?
<i>Japan, 1940-1941</i>	Yes: Japan's leaders deliberated and negotiated in great haste, doubted the value of a negotiated settlement, and launched war.	Yes: Japan's leaders deliberated in haste, expressed mistrust in agreements, and decided for war against the U.S. only after a large window opened for Japan.	Yes: Japan's leaders explained that windows required quick decisions, mistrust of diplomacy and preventive war.	

Tabell 1⁵¹

⁵⁰ Van Evera. *Causes of War*. s.92.

⁵¹ Ibid. s.93.

2.2 Teoridiskussion

Argument för valet av teori är att den dels borde kunna stärka redan existerande förklaringar som finns för Rysslands agerande 2014 genom att förklara det utifrån ett annat teoretiskt ramverk och därmed ge nya perspektiv på fallet. Det som upplevs som en svårighet med teorin är att den är anpassad för mer konventionella krig, där båda sidor är överens om att ett krig har utbrutit. I Krimfallet ser det lite annorlunda ut; ingen officiell krigsförklaring har skett och Ryssland förnekade inledningsvis att de ens var ansvariga för invasionen. Det kan leda till vissa skillnader på konfliktens karaktär jämfört med traditionella konventionella krig, vilket är värt att ta i beaktande när resultatet presenteras.

Van Everas teori utgår, likt flera i den tidigare forskningen, också från realismen i sin grundsyn till hur andra nationer beter sig i den internationella miljön, men bidrar till även till en fördjupad förståelse till hur krig uppstår och hur dessa kan lösas, det vill säga en mer krigsvetenskaplig syn på fallet, jämfört med den tidigare forskningen.⁵² Ytterligare en styrka med teorin är att han nyttjar exempel ur historien som varierar stort i tid för att bekräfta de olika indikatorerna (fönster och effekter), allt ifrån Peloponnesiska kriget och hur det var ett preventivt krig⁵³, till hur olika fönster närvarade vid perioder under det kalla kriget.⁵⁴

⁵² Van Evera. *Causes of War*. s.8-9.

⁵³ *Ibid.* s.76.

⁵⁴ *Ibid.* s.99.

3. Metod

3.1 Forskningsdesign

Undersökningen kommer genomföras som en teorikonsumerande studie, eftersom fallet står i centrum och där teorin syftar till att ge nytt perspektiv på bakomliggande anledningar till invasionen. Den kommer vara av beskrivande karaktär, eftersom den ämnar beskriva *hur Rysslands val att invadera Krim kan förstås utifrån Van Everas fönsterteori*, där fönsterteorin ämnar ge svar på *om* och *hur* olika fönster bidragit till valet att invadera.⁵⁵

Vidare är undersökningen kvalitativ fallstudie. Fallstudien är den givna metoden att nyttja för att undersöka utvecklingen under en viss period i historien och den kvalitativa ansatsen behövs för att finna svar på de operationaliserade indikatorerna, eftersom det krävs att empirin analyseras och tolkas på djupet.⁵⁶ Med tolkningar av empiri kan det råda en risk för osystematiska fel och slarv, vilket skulle försvaga undersökningens reliabilitet.⁵⁷ För att bibehålla god reliabilitet krävs det därför ständigt noggrann läsning av materialet samt ett enkelt och tydligt analysverktyg, som minskar risken för feltolkning (mer om mätverktygen i operationaliseringen).

Undersökningsmetoden har även inslag av process-spårning med analytisk förklaring. Med process-spårning menas att undersökaren i detalj bearbetar vald empiri på ett fall i syfte att försöka identifiera och bekräfta de kausala mekanismer som sammankopplar orsaker i händelsen med utfallet. Med analytisk förklaring menas att fallet beskrivs i kronologisk ordning, men medvetet väljs endast de händelser ut som är relevanta kopplat till undersökningens frågeställningar.⁵⁸

Den här uppsatsen kommer inte operationalisera fram kausala mekanismer, utan istället nyttjas indikatorer baserade på Van Everas operationalisering av sin fönsterteori som mätverktyg

⁵⁵ Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann & Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan. Wolters Kluwer. Stockholm. 2017. s.37,42; Se 1.3 Syfte och frågeställning samt 2.1 Teori.

⁵⁶ George, Alexander L. & Bennet, Andrew. *Case studies and theory development in the social sciences*. MIT. Cambridge Mass. 2005. s.17-19; Johannessen, Asbjørn & Tufte, Per Arne. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Liber. Malmö. 2003. s.69-70.

⁵⁷ Esaiasson et al. *Metodpraktikan*. s.64.

⁵⁸ Esaiasson et al. *Metodpraktikan*. s.129-133; George & Bennet, s.6-7, 210-212.

under analysen. Det som behålls från process-spårningen är bearbetningen av texten, det vill säga att händelseförloppet i fallet kartläggs och beskrivs i detalj.⁵⁹

3.2 Material och källkritik

Materialet delas upp i huvudempiri och sidoempiri. Huvudempirin består av sekundärkällor i form av böcker som beskriver fallet. Sidoempirin består av böcker, vetenskapliga artiklar, nyhetsartiklar, transkriberingar av presskonferenser, intervjuer och uttalanden av diverse politiker. Dessa syftar dels till att fylla vissa luckor i empirin och dels för att bekräfta citat och annan information som huvudempirin lyfter fram. Därmed består sidoempirin alltså både av primär- och sekundärkällor.

I följande stycken kommer de fyra verk som utgör huvudempirin kort beskrivas gällande dess innehåll. Det är värt att notera att eftersom konflikten är djupt komplex finns det en överhängande risk att författare, medvetet eller omedvetet, gör ett visst ställningstagande gällande vilken sida i konflikten de anser har rätt eller fel. För att motverka problemet har material valts ut som dels är så objektivt som möjligt, samt material från båda ”sidor” i konflikten, vilket skapar triangulering i källmaterialet och ökar därmed validiteten i undersökningen.

Första boken som används som empiriskt underlag är Richard Sakwas *Frontline Ukraine: crisis in the borderlands*.⁶⁰ Hans verk är skrivet 2015 och beskriver fallet i kronologisk ordning genom historien och ger en bra bild av fallet. Sakwas syn på varför Rysslands valt att till slut invadera Krim har att göra med NATO:s kontinuerliga expanderings sedan kalla krigets slut och framåt.⁶¹ Han menar att expansionen österut har tvingat Ryssland att reagera för att skydda sin egen säkerhet och bibehålla sin ”buffertzonen” mot övriga Europa. Sammanfattat menar han därmed att Krimkonflikten är västvärldens fel, snarare än att Ryssland varit den aggressiva parten i konflikten.

Nästa bok som nyttjas som huvudempiri är skriven av James J. Coyle, och heter *Russia's Border Wars and Frozen Conflicts*. Hans bok undersöker militär och politisk aktivitet från rysk sida i fallen Moldava, Georgien, Ukraina och Azerbajjan. Han analyserar Rysslands agerande utifrån realismen och hävdar att Kreml har och kommer fortsätta försöka stärka sin makt genom att dels skapa allianser med vissa, samtidigt som de försöker försvaga sina rivaler. Han

⁵⁹ Esaiasson et al., *Metodpraktikan*, s.79-83, 129.

⁶⁰ Sakwa. *Frontline Ukraine*.

⁶¹ *Ibid.* s.4.

menar också att de kommer fortsätta göra så oavsett hur internationell lag är skriven.⁶² Olikt Sakwa, anser därför Coyle att mer ansvar ligger på Ryssland och deras agerande. Hans verk ger därför en bra kontravikt till Sakwas och bidrar till triangulering.

Tredje boken i det empiriska underlaget är *Roots of Russia's War in Ukraine*, skriven av E. Wood et al.⁶³ Den ger ytterligare bakomliggande förklaringar till Rysslands agerande från kalla krigets slut fram till invasionen. Författarna menar att Krimkonflikten var en produkt av flera misstag begångna från båda sidor (Ryssland och EU) och ger därför en mer balanserad syn på bakgrunden till konflikten, jämfört med Sakwa och Coyle.

Nicholas Ross Smith har skrivit boken *EU-Russian Relations and the Ukraine Crisis*, vilken är den fjärde och sista boken som kommer nyttjas för huvudempirin.⁶⁴ Likt Sakwas verk bidrar denna med en insyn på hur NATO:s expanderings österut bidragit till Rysslands agerande, där även EU spelat in med sin ekonomiska expanderings. Olikt Sakwa pekar Ross Smith inte ut väst som enskilt ansvariga för invasionen av Krim, utan bidrar med en nyanserad bild på fallet.

Eftersom huvudempirin består av sekundärkällor krävs det givetvis en kritisk syn på informationen dessa delger. Nästa steg är därför att källkritiskt granska och värdera huvudempirin utifrån äkthets-, oberoende-, samtidighets- och tendenskriterierna.⁶⁵ Inledningsvis är samtidighetskriteriet i grunden inget problem, eftersom fallet skett nära i tid till när böckerna skrivits. Äkthetskriteriet är värt att hålla uppsikt på under undersökningen genom att kontrollera referenser i empirin, samt genom nyttjandet av flera källor som huvudempiri. Tendensen i källor motverkas genom att aktivt kritiskt ifrågasätta sanningshalten i bland annat politiska uttalanden från de olika sidorna i fallet, eftersom de troligen kommer försöka förfina sanningen till sin fördel. Det motverkas också genom trianguleringen av källmaterialet, där en mer objektiv syn på händelser kan skapas. Till sist kan oberoendekriteriet vara svårt att helt undgå, eftersom författare kan mer eller mindre medvetet ha personliga åsikter gällande vem av parterna i fallet som har ”rätt eller fel”, vilket kan leda till att de vinklar empirin i en viss riktning. Det motverkas genom att nyttja flera källor vid inhämtningen av empiri, vilket bidrar till

⁶² Coyle, James J. *Russia's Border Wars and Frozen Conflicts*. Springer International Publishing. Cham. 2018. s.19.

⁶³ Wood et al. *Roots of Russia's War in Ukraine*.

⁶⁴ Smith. *EU-Russian relations and the Ukraine crisis*.

⁶⁵ Esaiasson et al. *Metodpraktikan* s.288-296.

triangulering av materialet. Dessutom kontrolleras källornas ursprung vid tveksamheter, i syfte att bibehålla oberoendet.

3.3 Operationalisering

God begreppsvaliditet är avgörande för att ge trovärdiga resultat, vilket uppnås genom god överensstämmelse mellan de teoretiska begreppen och de operationaliserade indikatorerna.⁶⁶ I den här undersökningen uppnås det genom att till stora delar använda den operationalisering som Van Evera själv skapat för sina fallstudier, som utgår från hans egenskapade teori.⁶⁷ Vissa delar i hans operationalisering är dock inte tillräckligt konkretiserade för att enkelt förstå hur mätningen ska genomföras, därför kommer vissa ändringar och förtydliganden göras i syfte att öka undersökningens validitet och replikerbarhet, utan att för den delen ändra på innebörden i teorins olika begrepp.

Förklarande förutsägelser

Undersökningen ämnar nyttja de fyra förklarande förutsägelserna Van Evera tagit fram i sin operationalisering för att få svar på forskningsfrågan.⁶⁸ Nedan följer en sammanfattning av dessa, sedan en beskrivning om hur dessa operationaliseras.

I de första två förklarande förutsägelserna är de sju effekterna vanligare hos stater som står inför, eller tro sig stå inför större maktbalansskiften, samt under tidsperioder när fönster är, eller uppfattas vara stora eller flera till antalet. Den tredje förutsägelsen handlar om att eliten kommer hävda att politiska beslut – som innehåller någon av effekterna i sitt budskap – är inbjudna av eller nödvändiga på grund av ett eller flera fönster. Den fjärde förutsägelsen handlar om att politiker eller beslutsfattare som tror att det närvarar stora och tydliga fönster kommer förespråka politiska beslut som innehåller någon av effekterna mer, jämfört med dem som uppfattar att fönsterna är mindre och färre.⁶⁹

De förklarande förutsägelserna kommer som tidigare nämnt genomsyra analysarbetet, men för att göra dessa mätbara krävs en operationalisering av samtliga typer av fönster och effekter. Därefter kommer även frågeställningar skapas utifrån förutsägelserna, som kommer nyttjas vid resultatredovisningen.

⁶⁶ Esaiasson et al. *Metodpraktikan*. s.59-62.

⁶⁷ Ibid. s.59.

⁶⁸ Van Evera. *Causes of war*. s.88; se 1.3 Syfte och frågeställning.

⁶⁹ Van Evera. *Causes of war*. s.88; se 2.1.3 Van Everas operationalisering.

3.3.1 Typer av fönster

I teorin beskrivs tre dimensioner av fönster: möjlighetsfönster kontra sårbarhetsfönster, långtidsfönster kontra korttidsfönster samt interna (militära och ekonomiska) kontra externa (diplomatiska) fönster.⁷⁰ När Van Evera genomför sina fallstudier beskriver han när och hur dessa olika fönster uppenbarar sig, men för att göra det tydligare presenteras de olika typerna av fönster och dess indikatorer nedan.

Typ av fönster	Indikator
<i>Möjlighet (F1)</i>	Statens offensiva möjlighet kommer försvinna med tiden om de inte agerar.
<i>Sårbarhet (F2)</i>	Statens defensiva sårbarhet växer med tiden.
<i>Kombination av möjlighet och sårbarhet (F3)</i>	Ett enskilt fönster riskerar att föra en minskande stat från total dominans till fullständig botten.
<i>Långtid (F4)</i>	Långsamt förändrande trender i maktbalansen.
<i>Korttid (F5)</i>	Snabba förändringar i maktbalansen.
<i>Internt (F6)</i>	Inhemska (interna) förändringar hos en stat.
<i>Externt (F7)</i>	Diplomatiska (externa) förändringar hos en stat.

Tabell 2.

3.3.2 Effekter

I tabellen nedan är samtliga sju effekter operationaliserade, där indikatorerna för varje effekt beskrivs.

Effekt	Indikator
<i>Preventivt krig (E1)</i>	Ryssland vill genomföra en preventiv attack mot Krim innan makten skiftat, eftersom en invasion längre fram skulle vara svårare att lyckas med.
<i>Krigisk diplomati (E2)</i>	Ryssland för en krigisk diplomati i samband med fönster, som ökade risken för krigsutbrott (t.ex. ultimatum)
<i>Minskad trovärdighet för hot och erbjudanden (E3)</i>	Ryssland litar inte på erbjudanden från väst, eftersom de troligen kommer brytas efter maktskiftet.

⁷⁰ Van Evera. *Causes of War*. s.74-75.

<i>Större förväntan att krig uppstår (E4)</i>	Ryssland genomför en preventiv attack på grund av en rädsla att väst annars snart skulle gjort detsamma mot dem och vill därför ha fördelen att anfalla först.
<i>Döljande av missnöjen och missuppfattningar (E5)</i>	Om någon stats makt håller på att öka döljer de sina sanna åsikter och har en dold agenda som de inte avslöjar, på grund av rädslan att trigga igång ett preventivt krig hos motståndaren.
<i>Påskyndad eller stympad diplomati (E6)</i>	Maktskiftet sker så pass fort att Ryssland måste stressa fram och/eller ta förhastade beslut som leder till invasionen.
<i>Obalans mellan staters makt och privilegier (E7)</i>	Om Ryssland blivit starkare efter skiftet vill de anpassa deras privilegier utefter deras maktposition. Har de blivit svagare vill de inte anpassa sig för andra.

Tabell 3.

3.3.3 Frågeställningar för resultatredovisning

Frågeställningarna utgår från de förklarande förutsägelseerna och kommer som tidigare nämnt användas vid resultatredovisningen, för att ge svar på *om* och *hur* olika fönster bidragit till Rysslands val att invadera Krim. Frågeställningarna är i grunden likadana som Van Everas som han använder för sin resultatredovisning, men mindre ändringar har gjorts för att fungera bättre för den här uppsatsen.

1. Var någon eller några av effekterna närvarande när Ryssland mötte eller trodde sig möta ett fönster?
2. Uppstod effekter oftare i tidsperioder där fönster var, eller uppfattades vara stora och flera till antalet?
3. Förklarade eliten politiska beslut – som innehöll någon av effekterna i sitt budskap – som inbjudna av eller nödvändiga på grund av ett eller flera fönster?
4. Försökte politiker (eller andra beslutsfattare) som trodde att stora fönster var närvarande starkt förespråka politiska beslut som innehöll någon av effekterna, jämfört med politiker som inte uppfattade en närvaro av fönster?

Som nämnt i teorikapitlet kan även svar erhållas gällande *hur mycket* fönster spelat roll i ut-fallet. Med hjälp av svaren på ovanstående frågor samt tidigare forskning i ämnet kan det sva-ret erhållas, vilket också kommer besvaras i resultatredovisningen.⁷¹

3.4 Metoddiskussion

Den valda metoden anses som den mest lämpliga för att få fram relevanta svar. Att komplet-tera undersökningen med någon typ av kvantitativ ansats skulle möjligtvis kunna ge en tydli-gare bild på hur ofta fönster och effekter uppstår, men den informationen skulle troligtvis vara redundant, eftersom den kvalitativa fallstudien redan ger en tillfredsställande bild av när och hur ofta dem uppstår.

Valet att nyttja sekundärkällor för huvudempirin är i huvudsak på grund av undersökningens utformning, där det behövs empiri som ger en historisk beskrivning av fallet, vilket blir svårt att uthämta i primärkällor (främst på grund av den omfattande tid det skulle ta). Dock funge-rar primärkällor väldigt bra som sidoempiri, eftersom det medger ifyllnad av luckor och samt triangulering.

Eftersom konflikten fortfarande inte är löst kan det leda till svårigheter att bland annat få be-kräftat Rysslands sanna intentioner och hur de tänker, eftersom den informationen antagligen är under hög sekretess och djupt begravet i Kreml. Resultatet kan därför påverkas av denna eventuella avsaknad av viktig empiri.

3.5 Forskningsetiska överväganden

Eftersom undersökningen inte genomför några intervjuer eller andra typer av undersöknings-metoder som påverkar andra individer så har inte några större forskningsetiska överväganden gjorts. Dock kommer undersökningen lägga stor vikt vid att upprätthålla en god forsknings-sed, där korrekt återgivande av information av andras källor sker, referat och citat ska inte ändras eller förvrängas.

⁷¹ Van Evera. *Causes of War*. s.92.

4. Analys och resultat

Analysarbetet kommer att delas in i ett antal kategorier. Dessa syftar till att tydliggöra vilka perioder i fallet där antingen fönster varit närvarande, eller händelser i fallet där effekter varit särskilt närvarande.

Inom varje kategori genomförs en systematisk undersökning av *om*, *när* och *vilken typ av fönster* som uppenbarar sig i syfte att finna händelser som indikerar på ett maktskifte mellan Ryssland och väst. Eftersom det är Ryssland som har agerat genom att invadera Krim och därmed varit den som agerat på eventuella fönster kommer fokusering att ligga på att leta efter händelser som fått just *Ryssland* att agera genom att invadera.

När fönster uppenbarar sig påbörjas analysen gällande vad som sker till följd av fönsterna, det vill säga vilka effekter som uppenbarar sig i samband med ett eller flera fönster. Effekterna har, likt fönsterna, indikatorer som letas efter i det empiriska underlaget.

Undersökningen kommer till stor del följa en kronologisk ordning, men en uppdelning i ett antal händelsekategorier sker, som kommer visa på hur varje kategori påverkat Ryssland i en viss riktning som till slut lett till invasionen. Varje kategori kommer i stort följa en kronologisk ordning i sig, men mellan kategorierna kan det variera något.

Efter analysen följer en resultatredovisning, där de fyra frågeställningarna som är utformade utifrån de förklarade förutsägelseorna besvaras. Resultatredovisningen kommer ge svar på *om* och *hur* fönster bidragit till Rysslands val att invadera Krim.

4.1 Analys

Systemskifte på den internationella arenan

Redan under 00-talet uppfattas en framväxt av fönster, nämligen när världen gick från ett unipolärt till ett multipolärt system. Vid Sovjetunionens fall på 90-talet gick världen från ett bipolärt system (USA och Sovjet) till ett unipolärt sådant, där USA istället blev helt ensam längst upp i maktordningen.⁷² Världsordningen kvarstod på det viset fram till 2000-talet, där forskare pekar på flera händelser, däribland efterdyningarna av Afghanistankonflikten och

⁷² Smith. *EU-Russian relations and the Ukraine crisis*. s.35.

den stora lågkonjunkturen, som anledningar till att USA började falla från den totalt dominerande maktpositionen i världen.⁷³ När det unipolära systemet försvagades påbörjades istället framväxten av ett mer multipolärt system. Ryssland, som fortfarande ansåg sig vara en stormakt trots unionens fall, hade fått stå passiva under den unipolära perioden men började återigen få möjlighet att återta sin maktposition både internationellt och regionalt, vilket bland annat har kommit att visa sig i deras agerande mot tidigare sovjetmedlemmar, däribland Ukraina.⁷⁴ År 2008 uttalade sig den dåvarande ryska presidenten Medvedev i ämnet och förklarade att världen måste vara multipolär och att det är oacceptabelt att endast ett land bestämmer då detta skapar instabilitet och i längden konflikter.⁷⁵ Här syns därmed bevis på att Ryssland uppmärksammat det påbörjade skiftet och börjat ta mer plats.

Den typen av fönster som börjar växa fram i takt med systemskiftet berör alla tre dimensioner; *möjlighets-*(F1), *långtids-*(F4) samt ett *externt fönster* (F7). Det är ett *möjlighetsfönster* då ett maktskifte inletts, där Ryssland växer och USA tappar i makt relativt varandra. Det är ett *långtidsfönster* eftersom maktskiftet skett över en lång tidsperiod, det vill säga att det inte har funnits något tydligt beslut eller snabb händelse som fått USA att snabbt tappa makt. Slutligen är det ett *externt fönster* eftersom maktskiftet har skett på global nivå, där USA gått från att vara totalt dominant, till att plötsligt börja tappa makt, om än i liten grad. Det har gett Ryssland en möjlighet att börja återta, eller åtminstone öka, sin maktposition.

Något som kommer visa sig i den fortsatta analysen är att resterande fönster som öppnades och växte fram till invasionen var *sårbarhetsfönster* (F2). *Möjlighetsfönstret* (F1) som öppnades i och med ovanstående systemskifte ligger dock till grund för Rysslands fortsatta agerande, eftersom det öppnade upp möjligheten för dem att våga ta plats och hävda sig på den internationella arenan.

Djupt rotade band mellan Ukraina och Ryssland

En viktig del i händelseutvecklingen fram till invasionen är den komplicerade relationen mellan Ryssland och Ukraina. Ryssland har även efter Sovjetunionens fall fortsatt se sig som en överherre över Ukraina. De har kunnat bibehålla sitt inflytande över Ukraina och styra landet

⁷³ Smith. *EU-Russian relations and the Ukraine crisis*. s.36; Sakwa. *Frontline Ukraine*. s.30, 32; Layne, Christopher. "This Time it's Real: The End of Unipolarity and the Pax Americana." *International Studies Quarterly*, Vol. 56. No. 1. (2012): 203-213. Doi: 10.1111/j.1468-2478.2011.00704.x. s.203.

⁷⁴ Smith. *EU-Russian relations and the Ukraine crisis*. s.37. 46; Sakwa. *Frontline Ukraine*. s.2-3, 6-7.

⁷⁵ Geopolitical Diary: The Medvedev Doctrine. *STRATFOR*. 2 september 2008. <https://worldview.stratfor.com/article/geopolitical-diary-medvedev-doctrine> (Hämtad 2019-05-02).

i den riktningen de vill när så behövs. Främst har styrningen skett med hjälp av ekonomiska medel, genom att ge väldigt subventionerade priser på gas, men väljer sedan att höja dessa eller strypa leveransen helt vid tillfällen då Ukraina inte följer den politiska riktning som önskas av Kreml.⁷⁶ Många i den ryska politiska eliten har svårt att se en verklighet där de inte har något inflytande över Ukraina och där grannlandet skulle vara helt fristående. På grund av djupt rotade likheter i kultur, historia och religion anser många i den ryska toppen att Ukrainas skifte västerut inte bara skulle hota ryska internationella intressen, det skulle till och med hota den ryska identiteten.⁷⁷ Dessutom har det i delar av det ukrainska politiska systemet byggts upp en opposition mot Ryssland, där förtroendet för Ryssland försämrats över tiden, vilket komplicerar ländernas samarbete och försvårar för Ryssland att på fredlig väg bibehålla kontrollen över sitt grannland.⁷⁸ Därför växer ett *externt (F7) långtidsfönster (F4)* fram och blir större ju mer Ukraina väljer att ta avstånd till Ryssland. Med denna bakgrundsförståelse för deras relation är det därmed också enklare att förstå varför Ryssland skulle gå så långt att i längden starta ett *preventivt krig (E1)*, innan de helt tappat sitt inflytande och sin kontroll över Ukraina.

NATO och EU:s expanderings

När det kommer till NATO:s och EU:s expanderings skedde också en framväxt av fönster. Under 90- och 00-talet lovade NATO gång på gång att inte expandera österut. Löftena började redan ges 1990, när NATO lovade att inte militarisera de östra delarna av det nyligen enade Tyskland, ett löfte som inte hölls.⁷⁹ Enligt samma trend fortsatte NATO att expandera österut genom att få med tidigare Sovjetmedlemmar i alliansen, såsom Polen 1999 och Estland, Lettland och Litauen 2004.⁸⁰ År 2004 skedde också den orangea revolutionen, som visade dels att det fanns ett inhemskt intresse i Ukraina av att bryta sig loss från ryskt styre och gå mer västerut, dels hur stort intresse det fanns hos väst att Ukraina skulle närma sig dem politiskt.⁸¹ Ryssland försökte påverka valen som skedde under den perioden, men misslyckades med att stoppa det västliga skiftet.⁸² Rysslands försök att påverka Ukraina visade sig på så sätt redan

⁷⁶ Smith. *EU-Russian relations and the Ukraine crisis*. s.35; Wood et al. s.31-33.

⁷⁷ Ambrosio, (2016), s.475; Wood et al. *Roots of Russia's War in Ukraine*. s.37-38.

⁷⁸ Sakwa. *Frontline Ukraine*. s.70.

⁷⁹ Ibid. s.44.

⁸⁰ NATO. 2019. <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html> (Hämtad 2019-04-20)

⁸¹ Coyle. *Russia's Border Wars and Frozen Conflicts*. s.44-45; Sakwa. *Frontline Ukraine*. s.52-53; Wood et al. *Roots of Russia's War in Ukraine*. s.8

⁸² Coyle. *Russia's Border Wars and Frozen Conflicts*. s.45-46

här, men inga politiska åtgärder från rysk sida har upptäckts i empirin. Anledningen till avsaknaden av något ordentligt motagerande kan antas vara på grund av att det unipolära systemet fortfarande var livskraftigt under perioden och att Ryssland därför inte vågade agera.

År 2008 ansökte Ukraina om NATO-medlemskap. Putin bemötte detta på NATO-konferensen i Bukarest samma år. Han förklarade då för den dåvarande amerikanska presidenten George W. Bush att Ryssland skulle uppmuntra ett utträde ur Ukraina för Krim och delar ur östra Ukraina om de gick med i alliansen. Han förklarade alltså redan då sina intentioner för det fall att Ryssland riskerade att tappa inflytande över sitt grannland.⁸³ Den ökade *krigiska diplomatin* (E2) från rysk sida är uppenbar, för att även om Ryssland i grunden inte ville starta en eventuell konflikt med väst så skulle alternativet att tappa kontrollen över Ukraina vara värre och de skulle därför ändå vara villiga att ta den risken. Denna *krigiska diplomati* (E2) fortsatte att visa sig senare samma år, när den då nyinsatte ryske presidenten Medvedev presenterade sin nya doktrin, i vilken han förklarar hur Ryssland kommer visa särskilt intresse för sina tidigare sovjetiska grannar, däribland Ukraina. Han förklarade även att konflikten i Georgien inte ska ses som en enskilt isolerad konflikt, utan som ett skifte i rysk politik.⁸⁴ Ryssland visade därmed att de har blivit mer benägna att ta till väpnad konflikt, om så behövs.

År 2009 påbörjades ett samarbete mellan EU och diverse tidigare sovjetländer, däribland Ukraina⁸⁵, som skulle öka samverkan mellan EU och de länder som ingick i samarbetet, utan att för den delen försöka få bort Rysslands inflytande över länderna.⁸⁶ Inledningsvis såg Ryssland inte några direkta faror med samarbetet, utan såg snarare det som ett bättre alternativ än NATO:s expanderingsösterut. Dock tog det inte lång tid innan avtalet ledde till mer av en integrering av länderna in i EU, där flera avtal och regler gick i direkt konflikt med ryska avtal.⁸⁷ Detta skulle leda till en uteslutning av Rysslands inflytande hos de sex länder som ingick i avtalet. Ryssland såg därmed samarbetet som ett växande hot mot sitt inflytande över sina

⁸³ Coyle. *Russia's Border Wars and Frozen Conflicts*. s.47-48; Putin Hints at Splitting Up Ukraine, *The Moscow Times*, 8 april 2008. <http://old.themoscowtimes.com/sitemap/free/2008/4/article/putin-hints-at-splitting-up-ukraine/361701.html> (Hämtad 2019-04-23).

⁸⁴ Coyle. *Russia's Border Wars and Frozen Conflicts*. s.48; Geopolitical Diary: The Medvedev Doctrine. *STRATFOR*. 2 september 2008. <https://worldview.stratfor.com/article/geopolitical-diary-medvedev-doctrine> (Hämtad 2019-05-02).

⁸⁵ Se Smith. *EU-Russian relations and the Ukraine crisis*. s.45; Wood et al. *Roots of Russia's War in Ukraine*. s.35 för övriga länder.

⁸⁶ Smith. *EU-Russian relations and the Ukraine crisis*. 44-46; Wood et al. *Roots of Russia's War in Ukraine*. s.36.

⁸⁷ Coyle. *Russia's Border Wars and Frozen Conflicts*. s.49.

grannländer och försökte varna EU att det inte tolererades. EU fortsatte dock ändå.⁸⁸ Dessutom ökade möjligheterna för ett ukrainskt inträde i EU vilket i sin tur skulle bana väg för ett inträde i NATO i och med EU och NATO:s nära relation de senaste tre decennierna. Följden skulle bli att NATO skulle få tillgång till en viktig strategisk punkt i Europa längs med Rysslands gräns.⁸⁹

Alla ovanstående händelser påvisar den kontinuerliga expanderings av NATO och EU som tvingade Ryssland in i ett hörn, där deras tidigare allierade sakta med tiden skiftade mer västerut. Rysslands *krigiska diplomati (E2)* ökade i takt med att EU och NATO fortsatte expandera, men trots det fortsatte expansionen. Om väst obehindrat skulle ha fortsatt i den riktningen skulle Rysslands makt fortsatt blivit svagare relativt sina motparter och kontrollen över Ukraina skulle sakta försvinna.⁹⁰ För Ryssland var det därför ett *externt (F6) sårbarhetsfönster (F2)* som över en *lång tidsperiod (F4)* fortsatte växa så länge de inte agerade mot det.

Upptakten till invasionen

Det absolut tydligaste fönstret som också låg närmst i tid till invasionen var Euromajdanrörelsen, som startade i slutet av 2013. Som nämnts redan i föregående kategori, gällande EU:s expansion, hade EU och Ukraina kommit överens att underteckna ett avtal som i praktiken skulle innebära stora förändringar i relationen mellan Ryssland och Ukraina, eftersom det stod i direkt konflikt med liknande avtal mellan Ryssland och Ukraina.⁹¹ Strax innan den dåvarande ukrainska presidenten Yanukovych skulle skriva under avtalet bad Kreml honom att vänta med det, vilket han gjorde. Efter samtal mellan Yanukovych och Putin, skrevs därefter istället nya avtal mellan Ryssland och Ukraina och påskriften för avtalet med EU uteblev. Yanukovych menade att det nya avtalet med Ryssland var en stor vinst för Ukraina, men landets befolkning höll inte med. Istället påbörjades demonstrationer, först lugna sådana, men de växte sig snabbt större och utvecklades till att bli våldsamma. Demonstrationerna ledde till slut till avsättandet av Yanukovych – som flydde till Ryssland – och till att en interimregering ersatte honom (vilket USA tyckte var rätt men inte Ryssland).⁹²

⁸⁸ Smith. *EU-Russian relations and the Ukraine crisis*. s.68-69; Wood et al. *Roots of Russia's War in Ukraine*. s.36.

⁸⁹ Sakwa. *Frontline Ukraine*. s.30.

⁹⁰ Ibid. s.79.

⁹¹ Wood et al. *Roots of Russia's War in Ukraine*. s.36.

⁹² Coyle. *Russia's Border Wars and Frozen Conflicts*. s.48-51; Smith. *EU-Russian relations and the Ukraine crisis*. s.101; Wood et al. *Roots of Russia's War in Ukraine*. s.xi, 12-13; Yekelchuk, Serhy. *The conflict in Ukraine: what everyone need to know*. Oxford University Press. New York. NY. 2015. s.104; Sakwa. *Frontline Ukraine*. s.75-80; Biersack och O'Lear (2014), s.248.

På grund av denna omskakande händelse ökade Ryssland sin *krigiska diplomati (E2)* genom att genom handelssanktioner mot Ukraina och andra hot om negativa konsekvenser försöka få dem att avbryta sitt närmande med EU.⁹³ Putin försökte även stoppa EU:s inblandning i Ukrainas politiska kris i samband med ett möte i Bryssel i januari 2014⁹⁴, vilket är ytterligare ett tecken på en ökad *krigisk diplomati (E2)* i takt med Ukrainas skifte västerut fortsatte. Trots dessa försök fortsatte skiftet och på grund av det ökade risken för att Ryssland skulle tappa kontroll över Krimhalvön.⁹⁵ Även om det har blåst västliga vindar redan tidigare i Ukraina så har det aldrig varit så pass nära att Ukraina skulle ingå ett avtal med EU som faktiskt skulle innebära ett mer permanent försvagande av Rysslands maktposition gentemot deras grannland.⁹⁶ Detta kan därmed också vara en av anledningarna till att Ryssland inte tidigare valt att invadera Krim; att fönstret inte varit tillräckligt stort. Men när Ukraina nu var så pass nära ett närmande till EU visade det dock på en ökad risk för en mer permanent politisk förflyttning västerut. Antagligen ville Ryssland därför inte längre riskera att genom passivitet helt tappa kontrollen över deras intresseområden i Ukraina, varför Ryssland valde att agera.

Euromajdanrörelsen och konsekvenserna av den öppnade inte upp något nytt fönster, utan ökade snarare storleken på det *externa (F7) sårbarhetsfönstret (F2)* som växt fram under *lång tid (F4)* på grund av EU:s och NATO:s expansion, där avsättandet av Yanukovych och införandet av en interimregering fortsatte att leda Ukraina mer västerut snarare än att knyta närmre relationer mellan Ryssland och Ukraina, vilket Putin hade försökt göra. *Sårbarhetsfönstret (F2)* fortsatte växa eftersom det fortsatta västliga skiftet i Ukraina ökade risken för att Ryssland skulle tappa kontrollen över Krim, det vill säga eftersom maktbalansen mellan Ryssland och väst fortsätter att skifta.

Ryssland hade sedan efter kalla kriget haft ett avtal med Ukraina om att nyttja hamnen i Sevastopol som bas för sin svartahavsflotta och hade så sent som 2010 skrivit på ett nytt avtal med Yanukovych, som gav Ryssland tillträde till hamnen fram till 2042.⁹⁷ Detta innebar att så länge Ryssland bibehöll sitt inflytande över och samarbete med Ukraina så riskerade de inte att tappa sin kontroll över basen och flottan. Om Ryssland skulle ha litat på att avtalet skulle

⁹³ Sakwa. *Frontline Ukraine*. s.77.

⁹⁴ Traynor, Ian och Grytsenko, Oksana. Vladimir Putin Tells Brussels to Stay Out of Ukraine's Political Crisis. *The Guardian*. 28 Januari 2014. <https://www.theguardian.com/world/2014/jan/28/vladimir-putin-ukraine-crisis-eu> (Hämtad 2019-04-25).

⁹⁵ Biersack och O'Lear. (2014). s.248; Forsberg och Pursiainen. (2017). s.229.

⁹⁶ Serhy, *The conflict in Ukraine*. s.86-87.

⁹⁷ Levy, Clifford J. Ukraine Woos Russia with Lease Deal. *The New York Times*. 21 april 2010. <https://www.nytimes.com/2010/04/22/world/europe/22ukraine.html> (Hämtad 2019-04-26).; Sakwa. *Frontline Ukraine*. s.71.

hålla tiden ut och att det inte fanns något hot mot deras kontroll över basen så kanske de inte skulle ha valt att invadera Krim, men i och med Ukrainas fortsatta skifte västerut i samband med avsättandet av Yanukovych uppstod en situation där Ryssland kan ha antas ha haft ett *minskat förtroende för erbjudandet (E3)*. Analysen har visserligen inte identifierat något uttalande gällande Rysslands förtroende för avtalet, men eftersom ett fortsatt västligt skifte för Ukraina i längden skulle kunna leda till ett inträde i EU och därmed risken för att NATO skulle kunna få kontroll över den strategiskt viktiga basen, är det en rimlig slutsats på att Ryssland inte litade på det nya, västvänliga styret som störtat den förra regeringen.⁹⁸ Därmed fortsatte det ovan nämnda *sårbarhetsfönstret (F2)* att växa i storlek och ett *preventivt krig (E1)* skulle till slut komma att uppfattas som den enda lösningen för att bibehålla kontrollen över flottbasen.

Den ryska eliten i Kreml hade flera argument för varför den ryska nationen behövde försvaras på Krim och att invasionen var nödvändig för att den ryska minoriteten inte skulle komma till skada. Ett av dessa argument var att interimregeringen var extremnationalister och därmed ett hot mot den ryska minoriteten i Ukraina.⁹⁹ Även om trovärdigheten hos dessa påståenden kan ifrågasättas, då de kan ses som en täckmantel för att dölja den ryska ledningens sanna intentioner, är det ändå värt att se på situationen utifrån ett ryskt perspektiv. Putin menade därutöver att invasionen var en direkt reaktion på störtandet av Yanukovych och risken det innebar för den ryska befolkningen på halvön. Sammantaget påvisar detta en tydligt ökad *krigisk diplomati (E2)*, där den ryska eliten ansåg att invasionen var inbjuden av händelsen och nödvändig för att rädda den ryska befolkningen i Krim.

På grund av regeringsskiftet som skett strax innan invasionen var den ukrainska regeringens makt över militären tillfälligt försvagat.¹⁰⁰ På grund av detta öppnades ett tydligt *kortidsfönster (F4)* och därmed fanns möjligheten att starta ett *preventivt krig (E1)*. Skulle Ryssland istället vänta så skulle det ge en möjlighet för den ukrainska regeringen att bli starkare och stabilisera landet, vilket skulle försvåra en invasion i ett senare skede. Denna händelsen är därför en tydlig initiator till invasionen, där *långtids-(F4)* och *sårbarhetsfönstret (F2)* som växt fram

⁹⁸ Wood et al. *Roots of Russia's War in Ukraine*. s.98.

⁹⁹ Biersack & O'Lear. (2014). s.254, 263; Allison. (2014). s.1261-1262; Kofman et al. (2017). s.xii; Wood et al. *Roots of Russia's War in Ukraine*. s.80.

¹⁰⁰ Pleshakov, Constantine. *The Crimean Nexus: Putins war and the clash of civilizations*. Yale University Press. New Haven. 2017. s.117; Allison. (2014), s.1258; Kofman et al. (2017). s.19-20.

under revolutionen eskalerade tillsammans med *korttidsfönstret (F4)*. Därmed nådde *sårbarhetsfönstret (F2)* zenit och Ryssland kunde inte längre vänta.

Valet att lösa krisen med militära medel, det vill säga att inte försöka lösa det på ett fredligt vis, visar på en typ av *påskyndad eller stympad diplomati (E6)*. Vid en analys av empirin har det visserligen inte påträffats något uttalande som tydligt visar på att ryska beslutsfattare stressade fram beslutet, men eftersom Ryssland hävdade att invasionen skedde som en reaktion på Euromajdanrörelsen kan ändå slutsatsen dras att någon typ av påskyndat beslut fattats.¹⁰¹

Döljande av sanna intentioner

Enligt en artikel skriven av en ukrainsk oppositionstidning ett år efter invasionen finns ett PM skrivet som visade på att Kreml hade planer redan innan invasionen på att ta tillfället i akt att ta över Krim och östra delar i Ukraina efter Euromajdanrörelsen.¹⁰² Kreml menade att om ens dokumentet existerade så hade det inte något med dem att göra. Även om uppgifterna går isär huruvida det fanns ett PM eller inte så finns det anledning att tro det, eftersom det som påstås ha skrivits i det faktiskt var det som skedde kort därpå.¹⁰³ Kremls nekande till dessa planer visar tendenser till *döljande av missnöjen (E5)*, även om de som tidigare nämnt faktiskt varit tydliga mot väst att de inte skulle tolerera om Ukraina gick med i någon typ av västlig allians.¹⁰⁴ Dessutom erkände faktiskt Putin ett år senare att en planering för ett ryskt återtagande av Krim hade påbörjats veckor innan invasionen, vilket ytterligare stärker indikatorerna för att de hade en *dold agenda (E5)*.¹⁰⁵

Vid två tillfällen, 1994 och 1997, skrev Ryssland på diverse dokument som i stort beskrev att Ryssland skulle respektera Ukrainas suveränitet och territoriala gränser samt att de aldrig skulle använda våld eller vapen mot Ukraina.¹⁰⁶ Dessa avtal hölls uppenbarligen inte, i och

¹⁰¹ Wood et al. *Roots of Russia's War in Ukraine*. s.42-43

¹⁰² MacFarquhar, Neil. Early Memo Urged Moscow to Annex Crimea, Report Says. *The New York Times*. 25 Februari 2015. <https://www.nytimes.com/2015/02/26/world/europe/russia-ukraine-crimea-annexation.html> (Hämtad 2019-04-30).

¹⁰³ Kofman et al. (2017) s.19-20.

¹⁰⁴ Coyle. *Russia's Border Wars and Frozen Conflicts*. s.47-48; Putin Hints at Splitting Up Ukraine. *The Moscow Times*. 8 April 2008. <http://old.themoscowtimes.com/sitemap/free/2008/4/article/putin-hints-at-splitting-up-ukraine/361701.html> (Hämtad 2019-04-23).

¹⁰⁵ MacFarquhar, Neil. Putin Contradicts Claims on Annexation of Crimea. *The New York Times*. 9 mars 2015. <https://www.nytimes.com/2015/03/10/world/europe/putin-contrary-to-earlier-assertions-suggests-planning-to-seize-crimea-started-in-early-2014.html> (Hämtad 2019-04-30).

¹⁰⁶ Coyle. *Russia's Border Wars and Frozen Conflicts*. s.33-34; Ambrosio. (2016). s.474; Sakwa. *Frontline Ukraine*. s.68-69.

med invasionen av Krim. Det passar in på indikatorn *döljande av missnöjen och missuppfattningar (E5)*, utifrån förutsättningen att Ryssland hela tiden varit beredda på att invadera om det ansågs nödvändigt. Det går givetvis inte att bekräfta vad de ryska politikerna faktiskt bestämt i förväg i frågan, men sammanslaget med ovanstående styckes indikatorer om Rysslands *dolda agenda (E5)* anser jag att även avtalsbrytandet passar in tillräckligt väl för att nämnas.

4.2 Resultat

Analysen är genomförd och därmed följer svaren på de frågeställningar som ställdes som en del av operationaliseringen. Med dessa kan svar erhållas gällande *om* och *hur* olika fönster är anledningen till att invasionen av Krim skett.

4.2.1 Svar på frågeställningar

1. Var någon eller några av effekterna närvarande när Ryssland mötte eller trodde sig möta ett fönster?

Ja, i samband med att först ett *möjlighetsfönster* och senare ett *sårbarhetsfönster* öppnades och växte i storlek visades flera exempel på ökad *krigisk diplomati*. Indikatorerna *förhastade beslut*, *minskat förtroende för avtal* och *döljande av missnöjen* infann sig också i närvaron av fönster och ökade incitamenten för att starta ett *preventivt krig* innan maktskiftet skett gentemot väst. När *sårbarhetsfönstret* blev för stort kände sig Ryssland tvungna att starta ett *preventivt krig* för att bibehålla kontrollen över Krim.

2. Uppstod effekter oftare i tidsperioder där fönster var, eller uppfattades att vara stora och flera till antalet?

Ja, många av effekterna ökade i antal först efter att olika fönster öppnades och växte i storlek, speciellt den ryska *krigiska diplomatin*, som flera gånger visade sig vid händelser där Ukraina tog fortsatta steg västerut.

3. Förklarade eliten politiska beslut – som innehöll någon av effekterna i sitt budskap – som inbjudna av eller nödvändiga på grund av ett eller flera fönster?

Ja, eliten ansåg att ett *preventivt krig* var nödvändigt innan den ryska befolkningen kom till skada på Krim, något som bjudits in av *fönster* som växt i storlek i och med Ukrainas fortsatta skifte västerut.

4. Försökte politiker (eller andra beslutsfattare) som trodde att stora fönster var närvarande starkt förespråka politiska beslut som innehöll någon av effekterna, jämfört med politiker som inte uppfattade en närvaro av fönster?

Det har inte identifierats någon situation eller debatt mellan ryska politiker där det funnits skilda meningar om närvaron av fönster och eventuella ageranden på dessa. Dock kan det bero på valet av empiri men oavsett går det inte ge något svar på frågan.

4.2.2 Slutsatser

Med ovanstående svar är det tydligt att ett maktskifte har skett och att olika fönster och dessas växande storlek har påverkat Ryssland i en riktning där ett preventivt krig ansågs nödvändigt för att bibehålla kontrollen över Krim. Svaret på *om* fönster har funnits och *hur* dessa har uppstått har därmed erhållits. Därmed uppfylls syftet med undersökningen, men för att få en djupare förståelse så ställs även frågan om *hur mycket* inverkan har olika fönster haft. Det vill säga, till vilken grad var olika fönster den avgörande faktorn till invasionen och skulle en avsaknad av dem resultera i att invasionen aldrig skett? Genom att göra en återkoppling till tidigare forskning samt det analyserade fallet kan svar erhållas.

Utifrån resultatredovisningen är det Euromajdanrörelsen och dess konsekvenser som varit den avgörande händelsen, där sårbarhetsfönstret blev så pass stort att Ryssland var tvungna att agera på det. Skulle revolutionen aldrig skett, utan Yanukovych istället hade lyckats kvarstanna som president efter avtalet med Ryssland så hade antagligen inte invasionen skett, åtminstone inte vid den tidpunkten. Vidare bidrar resultatet med en tydligare röd tråd jämfört med tidigare forskning, där det visar på hur fönster öppnats och växt under en längre period. De fönsterna har påverkat Ryssland i den riktning som till slut fick dem att genomföra den preventiva attacken mot Krim. Sammantaget är därför slutsatsen att fönster har spelat en stor roll i Rysslands beslutsfattande.

Det ska noteras att även den tidigare forskningen pekar på att avsättandet av Yanukovych och införandet av interimregeringen påverkat Rysslands beslut att invadera Krim. Jag menar dock att uppsatsens resultat lägger större vikt på revolutionen som den händelse som faktiskt utlöste Rysslands invasion. Slutligen har även en tydligare bild skapats över när Rysslands smärtgräns passeras gällande minskat inflytande över sina grannländer.

5. Avslutning

5.1 Svar på forskningsfråga

Frågeställningen för undersökningen var:

Hur kan Rysslands beslut att invadera Krim förstås utifrån Van Everas fönsterteori?

Något som påvisades redan i inledningskapitlet var att konflikten mellan Ryssland och väst över Krim och Ukraina är komplex och att det inte finns något givet svar på frågan gällande exakt vad som orsakat invasionen. Syftet med undersökningen var dels att visa nya perspektiv på de bakomliggande anledningarna till invasionen, vilket resultatet och slutsatserna visar att fönsterteorin gör och dels att få en förståelse för *om* och *hur* olika fönster var anledningen till att invasionen skedde, vilket också bevisas vara uppfyllt i slutsatserna. Genom att en förståelse av fallet utifrån Van Everas fönsterteori på så sätt har skapats får forskningsfrågan också anses besvarad.

5.2 Avslutande diskussion

En intressant del i analysen är hur det i grunden var ett möjlighetsfönster som öppnades i samband med skiftet till ett multipolärt system, vilket öppnade upp för Ryssland att våga ta mer plats i den internationella politiken. Efter det var det ett sårbarhetsfönster som öppnades och växte ända fram till invasionen. Det var ett oväntat resultat, innan analysen trodde jag resultatet skulle visa att Rysslands invasion berodde på en tillfällig möjlighet, snarare än en sårbarhet som plötsligt blev så pass stor att de var tvungna att agera innan det var för sent. Argument skulle kunna föras för att detta resultat grundar sig i att fallet analyserats utifrån ett ryskt perspektiv och att en västlig utgångspunkt för analysen skulle kunna ge andra resultat och perspektiv. Det öppnar därför upp ett intresse för vidare forskning, mer om det i delkapitel 5.3 Vidare forskning.

Det ska noteras att arbetet inte har tagit någon ställning till huruvida Rysslands agerande var lagligt eller moraliskt rätt i någon form, den debatten hör hemma i en annan undersökning. Resultatet visar endast hur Ryssland såg på händelseutvecklingen och varför de valde att agera som de gjorde.

Teorin är som nämnts i tidigare teoridiskussion i grunden mer anpassad för konventionella krig och därför fanns en oro för att det skulle försvåra analysen på det valda fallet. Teorin

upplevdes dock passa in väl och får därför anses fungera även på fall där det råder någon typ av gråzonsläge.

5.3 Vidare forskning

Uppsatsen har med hjälp av Van Everas fönsterteori analyserat händelserna som lett till invasionen utifrån ett ryskt perspektiv. Vidare forskning skulle med fördel kunna undersöka samma fall med samma teoretiska ramverk men utifrån ett västligt perspektiv. Van Evera menar att stater vars makt växer kommer vilja undvika en konflikt lika mycket som att en försvagande makt vill starta en tidig sådan, vilket gör fallet lika intressant att analysera utifrån den andra sidan i konflikten. Dessutom bör ett västligt perspektiv kunna ge ytterligare förklaringar till vad som fick Ryssland att invadera Krim.

Ytterligare vidare forskning skulle vara att nyttja en annan teori som utreder anledningar till att krig startas, eftersom det utifrån forskningsluckan identifierades en bredare avsaknad av den typen av teoretiska undersökningar på fallet.

5.4 Relevans för professionen

Hur Ryssland väljer att agera på den internationella arenan är av betydelse för många västländer, inte minst Sverige. Att förstå vad som får Ryssland att nyttja militärt våld och till och med annektera delar av ett europeiskt land är därför även viktigt för Försvarmakten och därmed för officerskåren, eftersom en sådan förståelse bidrar till kunskaper om hur en eventuell konflikt skulle kunna undvikas. Sedan det kalla krigets slut har Sverige blivit mer tydliga i sitt militära samarbete med västvärlden, vilket skulle kunna vara ett skifte som Ryssland upplever som ett säkerhetshot. Undersökningens resultat bidrar därmed till en förståelse för hur en sådan eventuell konflikt kan upptäckas och undvikas.

Litteratur och referensförteckning

Artiklar

Vetenskapliga artiklar

Allison, Roy. "Russian 'deniable' Intervention in Ukraine: How and Why Russia Broke the Rules." *International Affairs*. Vol. 90. No. 6. (2014): 1255-297. DOI: 10.1111/1468-2346.12170

Ambrosio, Thomas. "The Rhetoric of Irredentism: The Russian Federation's Perception Management Campaign and the Annexation of Crimea." *Small Wars & Insurgencies*. Vol. 27. No. 3 (2016): 467-90. DOI: 10.1080/09592318.2016.1151653

Biersack, John, and O'Lear, Shannon. "The Geopolitics of Russia's Annexation of Crimea: Narratives, Identity, Silences, and Energy." *Eurasian Geography and Economics*. Vol. 55. No. 3. (2014): 1-23. DOI: 10.1080/15387216.2014.985241

Forsberg, Tuomas, and Pursiainen, Christer. "The Psychological Dimension of Russian Foreign Policy: Putin and the Annexation of Crimea." *Global Society*. vol. 31 no. 2. (2017): 220-244. DOI: 10.1080/13600826.2016.1274963

Kofman, Michael, Migacheva, Katya, Nichiporuk, Brian, Radin, Andrew, Tkacheva, Olesya och Oberholzer, Jenny. Lessons from Russia's Operations in Crimea and Eastern Ukraine, RAND Corporation RR-1498-A. tillgänglig: https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR1498.html, 2017. (Hämtad 2017-01-17).

Layne, Christopher. "This Time it's Real: The End of Unipolarity and the Pax Americana." *International Studies Quarterly*, Vol. 56. No. 1. (2012): 203-213. Doi: 10.1111/j.1468-2478.2011.00704.x.

Milevski, Lukas. "Strategy Versus Statecraft in Crimea." *Parameters*. Vol. 44. No. 2. (2014): 23-33.

Wolff, Andrew T. "The Future of NATO Enlargement after the Ukraine Crisis." *International Affairs*. Vol. 91. No. 5 (2015): 1103-1121.

Nyhetsartiklar

Geopolitical Diary: The Medvedev Doctrine. *STRATFOR*. 2 september 2008. <https://world-view.stratfor.com/article/geopolitical-diary-medvedev-doctrine> (Hämtad 2019-05-02).

Levy, Clifford J. Ukraine Woos Russia with Lease Deal. *The New York Times*. 21 april 2010. <https://www.nytimes.com/2010/04/22/world/europe/22ukraine.html> (Hämtad 2019-04-26).

MacFarquhar, Neil. Early Memo Urged Moscow to Annex Crimea, Report Says. *The New York Times*. 25 Februari 2015. <https://www.nytimes.com/2015/02/26/world/europe/russia-ukraine-crimea-annexation.html> (Hämtad 2019-04-30).

MacFarquhar, Neil. Putin Contradicts Claims on Annexation of Crimea. *The New York Times*. 9 mars 2015. <https://www.nytimes.com/2015/03/10/world/europe/putin-contrary-to-earlier-assertions-suggests-planning-to-seize-crimea-started-in-early-2014.html> (Hämtad 2019-04-30).

Putin Hints at Splitting Up Ukraine. *The Moscow times*. 8 April 2008. <http://old.themoscowtimes.com/sitemap/free/2008/4/article/putin-hints-at-splitting-up-ukraine/361701.html> (Hämtad 2019-04-23).

Traynor, Ian och Grytsenko, Oksana. Vladimir Putin Tells Brussels to Stay Out of Ukraine's Political Crisis. *The Guardian*. 28 Januari 2014. <https://www.theguardian.com/world/2014/jan/28/vladimir-putin-ukraine-crisis-eu> (Hämtad 2019-04-25).

Yekaterina Kravtsova. "Observers Say Russia Had Crimea Plan for Years". *Moscow Times*. 26 mars 2014. <https://www.themoscowtimes.com/2014/03/26/observers-say-russia-had-crimea-plan-for-years-a33371> (Hämtad 2019-03-14).

Litteratur

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann & Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan. Wolters Kluwer. Stockholm. 2017.

Coyle, James J. *Russia's Border Wars and Frozen Conflicts*. Springer International Publishing. Cham. 2018.

George, Alexander L. & Bennet, Andrew. *Case studies and theory development in the social sciences*. MIT. Cambridge Mass. 2005.

Johannessen, Asbjørn & Tufte, Per Arne. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Liber. Malmö. 2003.

Sakwa, Richard. *Frontline Ukraine: crisis in the borderlands*. I.B. Tauris. London. 2015.

Pleshakov, Constantine. *The Crimean Nexus: Putins war and the clash of civilizations*. Yale University Press. New Haven. 2017.

Schelling, Thomas C. *Arms and Influence*. Yale University Press. 2008.

Smith, Nicholas R. *EU-Russian relations and the Ukraine crisis*. Edward Elgar Publishing. Cheltenham, UK. 2016.

Van Evera, Stephen. *Causes of War: Power and the Roots of Conflict*. Cornell University Press. Ithaca. NY. 1999.

Wood, Elizabeth A., Pomeranz, William E., Merry, E. Wayne & Trudolyubov, Maxim. *Roots of Russia's War in Ukraine*. Woodrow Wilson Center Press. Washington, D.C. 2016.

Yekelchik, Serhy. *The conflict in Ukraine: what everyone need to know*. Oxford University Press. New York. NY. 2015.

Hemsidor

NATO. 2019. <https://www.nato.int/nato-welcome/index.html> (Hämtad 2019-04-20).